

TISKOVÁ INFORMACE

Ladislav Jirka – grafik a rytec poštovních známek

výstava v Poštovním muzeu 2.2. – 3.4. 2005

Ladislav Jirka se narodil 11. února 1914 v Třemošné u Plzně jako nejmladší z deseti dětí. Jeho tatínek byl truhlářem v Měšťanském pivovaru v Plzni.

Od dětských let malý Ladislav rád kreslil a maloval. O jeho životním povolání bylo rozhodnuto, když jej starší bratr, rytec, zasvětil do základů rytectví a když se v dílně Ferdinanda Malínského v Plzni vyučil tomuto krásnému oboru.

Rozhodný obrat v jeho životě nastal roku 1939 – po úspěšných zkouškách byl přijat jako figurální rytec do Tiskárny bankovek tehdejší Národní banky československé v Praze v Růžové ulici, nynější Státní tiskárny cenin. Ještě předtím se Ladislav Jirka setkal s vynikajícím grafikem a rytcem Bohumilem Heinzem, jemuž ukázal některé své práce a který jeho rytiny pochválil. Jeho prvním šéfem v tiskárně bankovek byl vedoucí ryteckého oddělení Jindra Schmidt. Jednou z nejstarších prací L. Jirky z tohoto období, uchovávanou v archivu dnešní Státní tiskárny cenin, je liniová kresba hlavy Jánošíka, použitá na pětisetkorunovou bankovku Slovenského státu.

Za války se Ladislav Jirka vedle svého zaměstnání dále vzdělával : navštěvoval školu akad. malíře J. Šilhavého, kurzy kreslení ve spolku Mánes, školil se ve figurální kresbě u profesorů a malířů Sychry, Tittelbacha, Holého a Janouška.

Ve Státní tiskárně cenin pracoval L. Jirka 35 let a za dobu svého působení samostatně vytvořil, kromě mnoha jiných rytin, deset bankovek a na několika dalších se podílel. Byla to například tisícikoruna z roku 1945, pro kterou vypracoval liniovou kresbu medailonu na lícové straně – předlohou se stal portrét Johanky Dvořákové od Josefa Mánesa. Nejznámějšími jeho bankovkami jsou hnědá desetikoruna z roku 1961 (s dvěma dívkami), hnědočervená padesátikoruna z roku 1964 (rubová strana – Slovnaft) nebo zelená stokoruna z roku 1961 (rubová strana – Hradčany).

V roce 1948 pověřilo ministerstvo pošt Ladislava Jirku vyrytím poštovní známky s portrétem Ludovíta Štúra - podle předlohy Karla Svolinského (emise *100. výročí Slovenského povstání*, vyd. 27.8.1948). První rytinou, kterou L. Jirka pro československou poštu vypracoval, byl však kupon s vyobrazením slunečnice - podle návrhu Maxe Švabinského - doplňující dvě známky emise *XI. Vsesokolský slet v Praze*, vydané 10.6. 1948.

V následujících bezmála čtyřiceti letech vytvořil Ladislav Jirka kolem pěti set rytin pro známky, aršíky, kupony a FDC, a to nejen pro čs. poštovní správu, ale i správy zahraniční. Sám říkal :“ ...pro rytce platí zákon, že musí stále pracovat, aby si zachoval praxí pevné a jisté vedení rydla...”

Spolupracoval s takovými umělci, jakými byli Karel Svolinský (například emise *Houby, Ptactvo, Květiny, Léčivé rostliny, České a slovenské lidové obyčeje*), Cyril Bouda (emise *Zemědělské plodiny, Světová výstava poštovních známek PRAGA 1962, Historická výročí měst*), Mirko Hanák (emise *Zvířena, Dny světové kynologie v Československu*) nebo Jaroslav Lukavský (např. emise leteckých známek k výstavám PRAGA '68 a PRAGA '78).

Ladislav Jirka považoval za nejdůležitější bezprostřední, dobrý vztah k předloze : „...Když se rytec dokáže ztotožnit s autorem, pochopit jeho dílo, může vzniknout dobrá rytina. Je výsledkem takové tvůrčí symbiózy mezi rytcem a umělcem, který známku navrhl.“

L. Jirka dokonale ovládl umění citlivě vyrýt každou autorovu linku, jež vyjadřuje charakteristický rukopis toho kterého výtvarníka. Svědčí o tom mnohé pochvalné poznámky, které například Karel Svoboda nebo Cyril Bouda připojovali k otiskům jeho rytin :
“Znamenité!“, „Překrásně vyryto“.

Ladislav Jirka vytvořil i řadu prepisů uměleckých děl, která vycházela ve známkových emisích *Umění* nebo *Pražský hrad*. K jeho nejkrásnějším vícebarevným rytinám patří např. transpozice detailu s autoportrétem Albrechta Dürera z obrazu *Růžencová slavnost*, prepis akvarelu K. Svobodského *Družička*, kresby Karla Škréty *Bakchanal*, transpozice olejomalby Antonína Pelce *Hoch z Martinique*, děl Julia Mařáka, Antonína Mánesa nebo grafiky Františka Tichého *Vysoká škola*. Pozoruhodné jsou i jeho rytiny z emise *Pražský hrad* - za všechny jmenujme alespoň známku s Belvedérem, jezdeckou sochou sv. Jiří či detail gotické mozaiky z chrámu sv. Víta.

Poslední známka, na níž se Ladislav Jirka rytecky podílel, byla vydána v emisi *Pražský hrad* (autoportrét V.V. Reinerova) roku 1989, tedy tři roky po jeho smrti (15.5. 1986).

Vztah rodiny Ladislava Jirky k naší známkové tvorbě však pokračuje. Rytčova mladší dcera, paní Libuše Knotková, se svým mužem Jaromírem Knotkem jsou totiž autory výtvarných předloh několika emisí České republiky s náměty *Ochrana přírody* a *Chovatelství*. Pro letošní rok vytvořili návrh příležitostného aršíku *Chráněná fauna a flóra Krkonoš*.

K výstavě je vydána poštovní dopisnice s přitiskem a v pátek 11. února 2005, v den výročí narození Ladislava Jirky, bude též zřízena příležitostná poštovní přepážka, na níž bude používáno příležitostné poštovní razítko.

Přednáška:

PhDr. Jan Galuška – „Ladislav Jirka – grafik a rytec poštovních známek“

Termín: 17.3.2005 (čtvrtek) v 17.00 hodin v Poštovním muzeu, Nové mlýny 2, Praha 1-
za účasti manželů Knotkových